

RESONANZEN' 2000 FESTIVAL STARE GLAZBE U BEČU

Već osmu godinu zaredom Koncertna dvorana u Beču priređuje svoj festival stare glazbe, koji se već u prvim godinama održavanja etablirao kao jedna od najuspješnijih priredbi koncertnog života u Beču. Oduševljeno odobravanje glazbeno profinjene publike kakva je bečka, pokazalo je proteklih godina da je stara glazba konačno potvrdila iskorak iz uskog kruga posvećenih ljubitelja ka velikom, široko zainteresiranom i zahtjevnom slušateljstvu.

Tako je glavni grad klasike i romantike utemeljio festival stare glazbe koji poziva vrhunske umjetničke ansamble i interpreatore kako bi prezentirao vrijedne i zanimljive sadržaje. Svake godine festival uzima kao generalnu temu ili moto neku sferu života ili glazbe i provodi je kroz vremenski spektar iz čega izrasta sveukupni program. Tako je, primjerice, 1995. godine tema bila "Ljubav i smrt", 1997. "Condicio humana", 1998. "Italija – obećana zemlja glazbe"...

Ove godine moto je bio "Vox populi – Vox Dei". Od 15. do 23. siječnja na rasporedu je bilo deset koncerata koji su konfrontirali dva glazbena svijeta; jedan je stremio zemaljskim željama i potrebama, a drugi duhovnim vrijednostima i iskustvima, pri čemu se u umjetničkoj "svakodnevici" ova razlika potirala. Spoj ova dva područja često se ostvarivao i unutarmuzički, prije svega u formi tzv. kontrafakture ili "parodije": još od srednjeg vijeka uobičajena praksa da se profanim melodijama za predložak uzme religiozan tekst (obrnuto je bio rjeđi slučaj), imala je višestruke posljedice, između ostalog i to da su popularni "šlageri" toga vremena poticali omiljenost i rasprostranjenost sakralnih djela na kojima su se temeljili.

Prateća događanja Festivala su šest filmskih projekcija na temu stare glazbe, razgovori s umjetnicima, predavanje Herberta Seiferta na temu "Glazba između crkve i dvora", te izložba "Historijsko graditeljstvo instrumenata" na kojoj izlaže 68 graditelja instrumenata, a gdje se instrumenti mogu pogledati, ali i isprobati i kupiti. Kao informator i animator Festivala izdaje se almanah, namijenjen posjetiteljima, osobito velikom broju abonata, a sadrži točan raspored programa, uvodne popratne tekstove te sve tekstove pjevanja uz prijevod kao i biografije izvodača; tu su informacije o izložbi "Historijsko graditeljstvo instrumenata", o kompozitorima i instrumentima na kojima se izvode kompozicije iz programa koncerata – sve to na 190 stranica. U pauzi koncerata prodaju se CD-ovi i knjige glazbene tematike, a svake godine se u pauzi koncerta petkom priprema za posjetitelje švedski stol s talijanskim specijalitetima!

Jedan od niza koncerata bio je i onaj s temom: "Bachova umjetnička radionica. Visoka škola sakralne glazbe." U prvom dijelu koncerta izvedena su djela dvaju od osamdesetak Bachovih učenika: Johanna Philippa Kirnbergera (1721.-1783.) i Johanna Gottlieba Goldberga (1727.-1756.). J. Ph. Kirnberger je u svijetu glazbe manje poznat kao stvaralac, a više kao teoretičar i učitelj kompozicije, te je u tom smislu nastojao očuvati nasljeđe Bacha kao kompozitora i kao učitelja. Te koncertne večeri izvedeno je njegovo djelo, kantata *An den Flüssen Babylons*. Prvotna je partitura objavljena kao jednostavni psalam motet 1773. u zbirci *Oden mit Melodien von Kirnberger*. Psalam je u današnjoj verziji proširen u kantatu pomoću zbornog stavka *Zion klagt mit Angst und Schmerzen* te dva instrumentalna stavka, interludija i

postludija. Prvi je sporiya sinfonija, a drugi ne posve pravilna fuga s osobinama ricercara.

Kompozitor druge kantate koja je bila na programu, J.G. Goldberg, poznat nam je jer mu ime vežemo uz slavne *Goldberg varijacije*. Taj monumentalni ciklus varijacija Bach je objavio 1741. godine kao četvrti dio svog djela *Klavier-Übung*. Nasuprot Bachu, opus djela njegova učenika Goldberga neobično je tanak – okruglo deset djela. Među njima se ističu dva, kao plod naukovanja kod Bacha, 12. psalam *Hilf, Herr* i kantata *Durch die herzliche Barmherzigkeit* koju smo čuli te večeri. Gusto peteroglasje i uska povezanost s biblijskim tekstom daju djelu arhaizirajuća obilježja. U drugom dijelu koncerta bio je na programu *Credo* iz Bachove *Misa u h-molu*. Kao niti jedno drugo djelo, ova misa, a posebno nicejsko Vjerovanje, *Credo*, ilustrira skladateljski način i stvaralački proces J.S.Bacha. On ga nije skladao u jednom dahu, već se poslužio, kao i kod svojih kantata, postojećim, starijim kompozicijama koje je u cijelosti ili dijelom prerađivao i dopunjavao za novu svrhu. Naposljetku je dijelove tako uskladio jedne s drugima da su se povezali u homogenu cjelinu. Kako god bi ishodišni materijal bio heterogen, opet bi sve bilo spojeno u arhitektonski kompleks kojeg karakterizira unutrašnja simetrija i to u najvećoj mogućoj mjeri. Početak i kraj sazđani su parovima zbornih stavaka, *Credo in unum Deum* i *Patrem omnipotentem*, odnosno *Confiteor unum baptisma* i *Et expecto resurrectionem*. Odgovarajuće tomu tretirani su i solistički stavci: duet *Et in unum Dominum, Jesum Christum* odgovara ariji *Et in Spiritum Sanctum*. U središtu se nalazi kompleks iz tri dijela: *Ujelovljenje, Muka Kristova i Uskrsnuće*. Zanimljivo je napomenuti kako se u ovom djelu simbolika pretače iz zvuka u slike. Naime, notni tekst proizvodi i simbole u zvuku, a i sam isertava simbolične figure. Tako silazni pomaci melodije *Et incarnatus est* predočavaju silazak Sina Božjeg na zemlju, odnosno čudo utjelovljenja. Simbolična je figuracija gudača koja iscertava figure križeva. Muku i smrt Kristovu Bach je prikazao služeći se tehnikom koja ima porijeklo u repertoaru baroknog predočavanja afekata (o čemu je tumačeno u članku Huberta Meistera *Glazbena retorika i njeno značenje za razumijevanje barokne glazbe, osobito glazbe J.S. Bacha* koji je u nastavcima objavljivan na ovim stranicama). Dakle, uzastopno ponavljani motiv u basu u formi kromatskog pomaka unutar kvarte često se koristio kao prikaz naricanja i oplakivanja, pa ga je Bach ovdje upotrijebio da dočara muku i smrt Kristovu.

Vrhunske izvedbe pravilo su ovog festivala pa ne treba naglašavati da su spomenuta djela *Balthasar-Neumann-Ensemble* i *Balthasar-Neumann-Chor* predočili publici u svoj njihovoj punini. Ensemble je osnovan 1985., a zbor 1991. godine. Njihov glazbeni rad usredotočen je ponajprije na repertoar glazbe od XVI. do XVIII. stoljeća. Od 1998. godine provode vlastiti pretplatnički ciklus koncerata pod nazivom *Abenteuer Musik*. Na CD su dosada snimili djela d'Astorge (*Stabat mater*), Durantea (*Magnificat*), Pergolesia (*Confitebor*), Lottia (*Requiem, Credo, Miserere*), Bacha (*Misa u h-molu*) kao i karnevalsku glazbu Monteverdia, Cavallia, Rossia i dr. Dirigent, suosnivač, zbora, odnosno ansambla je Thomas **Hengelbrock** koji nije nastupio ove večeri iz zdravstvenih razloga, no to nije umanjilo kvalitetu izvedbe. Zamijenio ga je – direktor ansambla!

Konstilija Nikolić Markota